বিদ্যাসাগর বিশ্ববিদ্যালয়

VIDYASAGAR UNIVERSITY

Question Paper

B.A. Honours Examinations 2021

(Under CBCS Pattern)

Semester - V

Subject : SANSKRIT

Paper : DSE 1-T

Full Marks : 60

Time : 3 Hours

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.
The figures in the margin indicate full marks.

Indian System of Logic and Debate

१) निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु यस्य कस्यचित् प्रश्नचतुष्टयस्योत्तरं प्रदेयम— 12×4=48

क) न्यायसूत्रानुसारतः कः न्यायः? अण्वीक्षारूपं न्यायं व्याख्याय तेन आन्वीक्षिकीतिशव्दस्य व्युत्पत्तिः न्यायशास्त्रस्य च आन्वीक्षिकीत्वं न्यायसूत्रमवलम्व्य प्रतिपाद्यताम्। 2+10

ख) परिषदः विभागादीयमालोच्य तत्र वादि-प्रतिवादि-प्राश्निकानां कर्तव्याकर्तव्यविषये गौतममतानुसारं विशद्यताम्। 2+8

ग) का कथा? तत्र सम्भाषाविधेः प्रयोजनीयता वर्णणपूर्वकं गौतममते तस्य विभागादीनालोचनं कर्तव्यम्।

Vidyasagar University

घ) तर्कसंग्रहानुसारतः अनुमानस्य किं लक्षणम्? अनुमानस्य भेदानालोच्य तत्र न्यायावयवानां उपयोगिता सोदाहरणं प्रदर्शनीया।

ङ) उपाधेः स्वरूपस्य तर्कसंग्रहानुसारतः सम्यगालोचनं कर्तव्यम्।

च) का व्याप्तिः? व्याप्तिग्रहोपायविषये तर्कसंग्रहकारस्य मतमालोचनीयम्।

छ) "विमृश्य पक्षप्रतिपक्षाभ्यामर्थावधारणं निर्णयः"—न्यायसूत्राणुसारं सम्यगालोच्यताम्।

ज) छलजात्योरुपयोगो यथायथं प्रतिपाद्यताम्।

२) निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु ईप्सीतस्य प्रश्नषट्कस्य उत्तरं समासेन प्रदेयम् : 2×6=12

क) न्यायसूत्रं केन लिखितम्? अस्मिन् ग्रन्थे सूत्रसंख्या कति?

ख) जल्पस्य किं लक्षणम्?

ग) साधनमुपालम्भश्च कः?

घ) कः तर्कः?

ङ) उपनयस्य लक्षणं किम्?

च) न्यायसूत्रे का विगृह्यसम्भाषा?

छ) अनुमाने कः पक्षः किञ्च साध्यम्?

ज) पर्वतो वह्निमान् धूमादित्यत्र सपक्षः कः कश्च विपक्षः?

झ) दृष्टान्तस्य किं लक्षणम्?

ञ) न्यायसूत्रस्य प्रथमं सूत्रं किम्?

Vidyasagar University

Or

Art of Balanced Living

अ. अधोनिर्दिष्टेषु चतुर्णां प्रश्नानां समाधानं विधेयम् : 12×4=48

१. ध्यानं किम्? श्रीमद्भगवद्गीतामवलम्ब्य ध्यानयोगस्य साधनप्रणालीम् आलोच्यताम्।

२. ''आत्मा वा अरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यः...'' अयमुपदेशः कः कं दत्तवान्? उपदेश—दानकाले वक्ता यद् वदति तद् आलोच्यताम्।

३. ''अथ योगानुशासनम्'' इति आलोच्यताम्।

४. योगसूत्रानुसारं समाधिविषये व्याख्यायताम्।

५. श्रीमद्भगवद्गीतायाश्चतुर्थाध्यायस्य विषयः संक्षेपेणालोच्यताम्।

६. ''वृत्तयः पञ्चतय्यः क्लिष्टाऽक्लिष्टाः'' आलोच्यताम्।

७. टीका लेख्या

(i) निष्कामकर्म

(ii) मननम्।

८. व्याख्या कार्या

(i) नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्ध्योदकर्मणः॥

(ii) दृष्टानुश्रविकविषयवितृष्णस्य वशीकारसंज्ञा वैराग्यम्॥

आ. अधोलिखितेषु षट्प्रश्नानां समाधानं विधेयम् : 2×6=12

१. आत्मजिज्ञासु-व्यक्तिः कथम् आत्मदर्शनं करोति?

२. अर्थवादस्वरूपं किम्?

Vidyasagar University

३. ''उपनिषद्'' इति शब्दस्य व्युत्पत्तिः का? वृहदारण्यकोपनिषदि कति अध्यायाः?

४. वृहदारण्यकोपनिषदः मुख्य टीकाकारः कः? तस्य टीकाया नाम किम्?

५. योगः कः?

६. प्राणायामः कः?

७. किं नाम ध्यानम्?

८. कस्मान् मनुष्यः क्षणमप्यकर्मकृन्न त्रिष्ठति?

९. गीतायाः षोडशाध्यायस्य नाम किमस्ति?

१०. कर्मयोगः कः भवति?

Vidyasagar University